یادداشت

برنامه ضد توسعه هفتم

علیرضا حیدری
نایب رئیس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری

از سال ۱۸۸۶ که قیام کارگران شیکاگو شکل گرفت، زمینه‌های شکل‌گیری حقوق بنیادین کارگران به وجود آمد. پس از آن اعلامیه فیلادلفیا با منشور حقوق بشر و در نهایت ILO به عنوان یکی از نهادهای زیرمجموعه سازمان ملل برای احیای حقوق کارگران در سراسر دنیا تشکیل شد.

طی گذشت ده‌ها سال از فعالیت این نهاد اجتماعی، کنوانسیون‌ها و توصیه‌نامه‌های متعددی توسط این نهاد که بعضاً الزام‌آور هم هستند، صادر شد و کلیه دولت‌های عضو، متعهد شدند که به این اصول پایبند باشند و در تنظیم مقررات حوزه کار و تأمین اجتماعی این اصول را رعایت کنند و از اجرای این الزامات اطمینان حاصل کرده و آن را به سازمان مزبور گزارش کنند. بدیهی است که شرط توسعه‌یافتگی از ناحیه ILO مقید بودن و اجرای کامل این مصوبات در داخل کشورها تلقی می‌شود تا جایی که ILO مفهوم جدیدی به نام کار شایسته را در اواخر قرن بیستم مطرح کرده و کشورها را به سمت دسترسی به این مفهوم تشویق می‌کند.

جای بسیار تعجب است که دولت و مجلس ما حداکثر تلاش خود را می‌کنند تا بر اثر سیاست‌گذاری در برنامه هفتم توسعه، مقرراتی انشا کنند که ما را به عقب برگردانند. در حوزه روابط کار، قانون سال ۱۳۳۷ در سال ۱۳۶۹ بازنگری شد و به اعتبار اظهارنظر کارشناسان داخلی و خارجی در صورت اجرای درست آن، یکی از مترقی‌ترین قوانین کار حال حاضر دنیاست که نشان از پیشرفت معنی‌داری در شیوه قانون‌نویسی با رویکرد ادبیات توسعه دارد. متأسفانه اجرای نادرست قوانین کار و تأمین اجتماعی در ایران باعث شد که ما نتوانیم از مزایای ملموس آن بهره‌مند شویم. البته شرایط اقتصادی و سیاسی هم در به ثمر نشستن این قوانین مؤثر بود ولی این موضوع هیچ ارتباطی با قانون که در ذات خود توسعه‌مدار بود، نداشته و ندارد.

امروزه متأسفانه مشاهده می‌کنیم که یک بازگشت به گذشته در قانون‌نویسی در حال تکمیل است که بسیار تأسف‌بار و خارج از باورهاست و نشان می‌دهد تلاش‌های دولت‌ها و مجالس قبل نادیده گرفته شده و اراده بر این است که ما را حداقل یک قرن به عقب برگردانند. فارغ از اینکه مقررات پیش‌بینی شده در حوزه روابط کار و تأمین اجتماعی چقدر قابلیت اجرا و عمل داشته باشند، به نظر می‌رسد این نگاه با ادبیات توسعه فاصله دارد و نمی‌تواند رفاه اجتماعی را افزایش دهد.

الحاقیه ماده ۱۶ برنامه هفتم توسعه، نوع جدیدی از استثمار نیروی کار است که می‌تواند زمینه برده‌داری نوین را در بازار کار شکل دهد. از آنجا که موضوع پوشش تأمین اجتماعی هم از این کارگران برداشته می‌شود عملاً این نوع اشتغال مورد نظر مجلس، کارگران از شمول قانون کار و تأمین اجتماعی خارج کرده و در قالب روابط استاد - شاگردی که معلوم نیست چگونه کشف شده، می‌خواهند پاسخ عملکرد ضعیف تولید شغل در کشور را پوشش دهند و کاهش آمار بیمه‌شدگان و در نتیجه کاهش معنادار درآمد تأمین اجتماعی از اولین دستاوردهای این برنامه خواهد بود. نکته دوم اینکه چون از قانون کار خارج می‌شوند هرگونه ادعایی در محاکم از آنها پذیرفته نخواهد شد چرا که اساساً قانون این گروه را به استناد مواد ۲ و ۳ برنامه هفتم توسعه، کارگر تلقی نمی‌کند و به همین دلیل دادخواست آنان را نمی‌پذیرد و معلوم نیست این کارگران چه سرنوشتی پیدا خواهند کرد.

درباره تغییراتی که با عنوان اصلاحات پارامتریک از آن یاد شده، متأسفانه مجلس نیم‌نگاهی به عملکرد گذشته خود نمی‌کند که با تصویب برخی قوانین چه مصارفی را به صندوق‌ها تحمیل کرده که اساساً ارتباطی با شغل و شاغل ندارد و صرفاً پیوستگی تعهدات را دامن زده و به جای اینکه به اصلاح قوانین مذکور بپردازد تا زمینه حذف رانت را بگیرد، هزینه آن را از محل بیمه‌پردازان فعلی تأمین می‌کند و کسانی را تشویق به استفاده از صندوق می‌کند که اساساً هیچ اثری در تولید نداشته و بعضاً اثر ضدتولید و ضداشتغال هم دارند.

در نهایت به نظر می‌رسد که این جامعه کارگری است که نقطه شروع و نقطه پایان پرداخت هزینه‌های سیاست‌های نادرست سیاست‌گذاران در حوزه اجتماعی است.

مجلس در وضع قوانین ضدکارگری، گوی سبقت را از دولت ربود

فعالان صنفی: نمایندگان پای وعده‌های خود نایستادند

رضا اسدآبادی

برخی از فعالان صنفی و نیز نمایندگان مجلس، خواستار توقف بررسی لایحه برنامه هفتم در صحن علنی مجلس شده و خواستار بازنگری دوباره این لایحه از سوی کمیسیون تلفیق هستند. اما موضوع این همه مخالفت با پیش‌نویس ابتدایی کمیسیون تلفیق مجلس چیست؟

با انتشار متن شور اول برنامه هفتم توسعه اصلاح شده توسط کمیسیون تلفیق و بازگشت بندهای عجیب آن در حوزه اجتماعی و روابط کار و بازنشستگی مانند افزایش ناگهانی ۵ ساله سن بازنشستگی، ادغام صندوق‌ها ظرف شش ماه، مکلف کردن دولت به پرداخت دیون خود به صندوق‌های بازنشستگی بدون بیان نحوه پرداخت و از همه مهم‌تر احیای طرح حذف شده استاد-شاگردی این سوال برای بسیاری ایجاد شده که نمایندگان مجلس با چه اهدافی به طراحی چنین برنامه‌ای پرداخته‌اند؟

مجلس یازدهم قابل اعتماد نیست

در همین زمینه «علی اصلانی» عضو هیات مدیره کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار استان البرز با بیان اینکه مجلس یازدهم با توجه به تصمیمات گذشته‌اش چندان قابل اعتماد نیست، گفت: اگر یادتان باشد وقتی پیش‌نویس برنامه هفتم به صحن آمد، عمده نمایندگان مخالفت جدی با کلیت برنامه داشتند اما حالا می‌بینید که مجلس به موادی که حتی خود دولت در پیش‌نویس ثانویه از آن عقب‌نشینی کرده بود، رای داده است.

وی افزود: در ابتدای طرح برنامه هفتم توسعه در مجلس، تمامی شوراهای اسلامی کار و سایر تشکل‌ها در شهرستان‌ها و حوزه‌های انتخابیه مختلف با نمایندگان مجلس رایزنی کردند و قول مساعد خود را برای اصلاح برنامه به نفع کارگران و بازنشستگان کشور را از آنها دریافت کردند اما نمی‌دانیم که چه فرآیندی موجب آن شده که نمایندگان مجلس به این وعده خود پشت کردند.

اصلانی تاکید کرد: یک زمان است که ما در جامعه تورم مهار شده و پایینی داریم، رشد اقتصادی در وضعیت قابل قبولی قرار داشته و رونق در اقتصاد دیده می‌شود، در چنین شرایطی طرح موضوعاتی مثل اصلاحات بازنشستگی و روابط کار و امثال آن و سایر تعدیل‌های اقتصادی قابل فهم و مذاکره است اما وقتی علائم حیاتی اقتصاد کشور باثبات نیست و تورم کمر جامعه کارگری و بازنشستگی را شکسته است، صحبت کردن از افزایش سن و سابقه، ادغام صندوق‌ها و ایجاد طرح استاد-شاگردی، ریختن آب به آسیاب دشمن است.

نمایندگان مجلس، درکی از شرایط جامعه و حتی خودشان هم ندارند

این فعال صنفی تاکید کرد: تعجب می‌کنم که آیا نمایندگان در آستانه کمتر از شش ماه مانده به انتخابات، از مردم و این ۵۳ درصد جمعیت کارگری و بازنشستگان کارگری کشور رای نمی‌خواهند که چنین ارتباط میان خود با مردم حوزه انتخابیه خود را قطع می‌کنند؟

وی افزود: مسأله استاد-شاگردی در حالی مطرح شده است که وزیر کار قول متقن برای افزایش مزد در شورای عالی کار در صورت عدم مهار تورم داده بود. حال که نرخ تورم حتی ماهیت افزایشی دارد و زیر ۴۵ درصد نیامده، دولت چگونه قرار است انبوهی از مشاغل را معرفی کند که به مدت دو سال نصف همین حقوق ۷ میلیون تومانی را بدون حق بیمه و درمان و... به کارگر بدهند؟ در شرایطی قرار داریم که برخی از کارگران با ناهار، سرویس ایاب و ذهاب و مزد حدود ۸ میلیونی که بیش از قانون کار است نیز حاضر به کار در شرکت‌ها و کارخانه‌های صنعتی کشور نیستند و کارفرمایان از کمبود نیروی کار ناله سر می‌دهند. وضعیت روابط کار به جایی رسیده که کار در تاکسی‌های اینترنتی اشباع شده و در مقابل کمبود کارگر موجب شده بسیاری کارخانه‌ها در اطراف تهران با اضافه حقوق و ساعت کار اجباری، شیفت کاری را از ۸ ساعت به ۱۲ ساعت افزایش دهند زیرا کمبود نیروی کار خط تولید را خوابانده است.

> **مختاری: هم‌اکنون در کارگاه‌های طرف حساب با دولت و تامین اجتماعی، با مسأله نپرداختن حقوق مواجه هستیم و هنوز بین زن و مرد تبعیض حقوقی وجود دارد. در کارگاه‌های نیمه‌رسمی و زیرزمینی، وضعیت به مراتب بدتر است**

صحن مجلس از کمیسیون تلفیق هم ضدکارگری‌تر است

اصلانی ادامه داد: اتفاقا درباره برنامه هفتم توسعه، معتقدم صحن علنی خطرناک‌تر از کمیسیون تلفیق است و کار برای کارگران و بازنشستگان در آن سخت‌تر می‌شود زیرا افراد متخصص‌تر در کمیسیون تلفیق به این برنامه رای دادند و بیم آن می‌رود که یک نماینده در مجلس و صحن علنی با یک نطق دهان پرکن همان چند مخالف برنامه را نیز به حاشیه مجلس هدایت کند و در نهایت نمایندگان به همین برنامه رای بدهند.

این عضو سابق شورای عالی کار افزود: پیشنهاد ما به دولت این است که اگر دنبال کارآموزی است و دوست دارد کار به کارگر یاد بدهد، از کارفرما تعهد بگیرد که اگر کارگر شاگرد را قبل از دو سال اخراج کند، تمامی حق و حقوق و بیمه آن را تمام و کمال بپردازد. این باعث می‌شود که نیروی کار حفظ شود و کار یاد بگیرد و هر سال یک فرد به عنوان شاگرد با نصف حقوق به کار گماشته نشود.

> **اصلانی: در شرایطی قرار داریم که برخی از کارگران با ناهار، سرویس ایاب و ذهاب و مزد حدود ۸ میلیونی که بیش از قانون کار است نیز حاضر به کار در شرکت‌ها و کارخانه‌های صنعتی کشور نیستند و کارفرمایان از کمبود نیروی کار ناله سر می‌دهند**

از سوی دیگر، این تعهد باید از کارفرما گرفته شود که اگر نیروی کار ارزان کارآموز و شاگرد را جذب کرد، بعد از مدت دو سال، حداقل او را در همان واحد به کار بگیرد و قرارداد ببندد. به این شکل هم آموزش مهارت داده شده و هم امنیت شغلی تضمین شده و هم راه سوءاستفاده کارفرما بسته شود و هم انگیزه برای کار در جوانان ایجاد می‌شود اما گوش شنوایی برای شنیدن انبوه طرح‌ها و پیشنهادات منصفانه وجود ندارد. وی تاکید کرد: در کشور کارفرمانماهای بسیاری داریم که منتظر سوءاستفاده از نیروی کار هستند. کارفرمایی که با پول ناشی از افزایش ارزش دارایی‌هایش همزمان با کاهش ارزش پول و گران شدن ارز صاحب ثروت شده، دنبال آن نیست که با مدیریت خوب و زحمت ثروت ایجاد کند. او اول از همه از حقوق کارگر خود می‌زند. باید قوانینی باشد که کارفرما بداند که نیروی کار کارآموز و شاگرد، برده نیست.

اصلانی با اشاره به مسأله افزایش سن بازنشستگی و ادغام صندوق‌ها گفت: باید پرسید در کدام بند مربوط به سیاست‌های ابلاغی تامین اجتماعی بر ادغام صندوق‌های تامین اجتماعی و سایر صندوق‌ها تاکید شده است؟ مگر شرایط کشور برای افزایش سن بازنشستگی و همچنین ادغام آماده است؟ بسیاری از قوانین و مقررات صندوق‌ها با یکدیگر فرق دارد. طبق استفتائات رهبری، صندوق تامین اجتماعی حق‌الناس است و بیت‌المال نیست که با بیت‌المال آمیخته شود. صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر که یک صندوق با بیمه اختیاری است و ماهیت اجباری ندارد. حال چطور می‌تواند در صندوق تامین اجتماعی ادغام شود یا صندوق فولاد که یک صندوق زیان‌ده و بدون ورودی است چطور باید در تامین اجتماعی ادغام شود؟ ضوابط پرداخت‌ها کسورات کدام صندوق با هم قابلیت یکی شدن دارد که چنین طرحی را داده‌اند؟

او تصریح کرد: برخی نمایندگان مجلس در کمیسیون تلفیق به کارگران قول دادند در این کمیسیون اتفاقی به زیان کارگران نخواهد افتاد. کارگران تا کجا باید به وعده‌ها بی‌اعتماد شوند؟ چرا در مجلس که خانه ملت است به مردم و کارگران وعده‌ای می‌دهند که نمی‌توانند به آن عمل کنند؟

دوران استاد و شاگردی تمام شده است

«عبدالله مختاری» عضو علی‌البدل کانون بازنشستگان تهران نیز با اشاره به اینکه «استاد-شاگردی» در زمان‌های قدیم کاربرد داشت، گفت: دوران چنین روابطی در جهان مدرن به پایان رسیده است. امروز عجیب است که چنین طرحی بدون ضمانت اجرایی در محیط‌هایی که امکان بازرسی از آن دشوار است، دوباره اجرا شود. ما هم اکنون در کارگاه‌های طرف حساب با دولت و تامین اجتماعی، با مسأله نپرداختن حقوق مواجه هستیم و هنوز بین زن و مرد تبعیض حقوقی وجود دارد. در کارگاه‌های نیمه‌رسمی و زیرزمینی، وضعیت به مراتب بدتر است.

وی با اشاره به مسأله سن بازنشستگی و طرح آن در پیش‌نویس برنامه هفتم نیز گفت: کسی که اندکی روند تورمی در کشور را بشناسد، می‌داند که این روند به گونه‌ای نیست که بتوانیم پنج سال آخر را ملاک پرداخت مستمری قرار دهیم. باید کل سال‌ها به طور میانگین ملاک پرداخت باشند و همچنین ارزش روز ریالی هر سال محاسبه شود وگرنه به همین دو سال هم نباید دست زده شود. بسیاری از کارفرمایان از همین دو سال میانگین نیز سوءاستفاده می‌کنند.

مختاری با تاکید بر اینکه طرح‌هایی مثل افزایش پنج ساله سن بازنشستگی در یک لحظه و ادغام صندوق‌ها واقع‌گرایانه نیستند، گفت: مشخص نیست با چه بنیه کارشناسانه‌ای در مجلس چنین طرح‌هایی تایید شده است. دست‌کم جامعه کارگری و بازنشستگی این امید را داشتند که افراد نخبه در کمیسیون تلفیق به بررسی طرح دولت در حوزه روابط کار و بازنشستگی بپردازند.

گزارش

لرستان در بدترین وضعیت از لحاظ تورمی و بیکاری قرار گرفت

افزایش شاخص فلاکت از زمستان ۱۴۰۱ تا بهار امسال

استان لرستان بالاترین نرخ فلاکت را در بهار امسال ثبت کرده است. شاخص فلاکت در این استان به مرز ۷۰ درصد رسیده در حالی که این شاخص در پایتخت کمترین سطح را در مقایسه با سایر استان‌ها داشته است.

به گزارش اکوایران، شاخص فلاکت که از جمع نرخ بیکاری و نرخ تورم به دست می‌آید، به ترتیب در استان‌های لرستان و یزد به بالاترین سطح خود در بهار امسال رسیده است. برآوردها نشان می‌دهد پیش از این، در سال ۱۴۰۱ نیز استان لرستان در صدر جدول شاخص فلاکت قرار داشت و یزد نیز ششمین جایگاه را ثبت کرده بود. پایین‌ترین نرخ بیکاری در دو استان تهران و بوشهر رقم خورده؛ استان‌هایی که در سال ۱۴۰۱ نیز جزو ۳ استان با کمترین میزان شاخص فلاکت بوده‌اند.

محاسبات نشان می‌دهد به طور کلی کانال شاخص فلاکت استان‌ها در نخستین فصل سال جاری نسبت به سال گذشته حدود ۱,۷ درصد جابه‌جا شده و افزایش یافته است.

صدرنشینان جدول شاخص فلاکت

بررسی شاخص فلاکت در بهار ۱۴۰۲ با نرخ ۶۰,۴ درصد نشان می‌دهد که این شاخص نسبت به زمستان ۱۴۰۱ دچار ۱,۲ واحد افزایش شده است. با این حال مطالعات نشان می‌دهد شاخص فلاکت در ۱۴ استان در بهار ۱۴۰۲ بیش از متوسط کل کشوری به ثبت رسیده است. در این میان استان لرستان با نرخ بیکاری ۱۲,۸ درصد و تورم ۵۷,۱ درصدی، صدرنشین جدول شاخص فلاکت بوده است. آمارها نشان می‌دهد سال گذشته نیز استان لرستان با نرخ بالغ بر ۶۷ واحد بالاترین نرخ فلاکت را به خود اختصاص داده بود.

طبق بررسی‌ها در بهار امسال در مرتبه دوم نیز استان یزد با نرخ بیکاری ۱۰,۶ درصد و تورم ۵۸,۸ درصد و در مجموع نرخ فلاکت ۶۹,۴ درصد قرار گرفته است. کمترین نرخ فلاکت در نخستین فصل سال جاری در استان تهران با نرخ ۵۱,۶ درصد رقم خورده است. در جایگاه بعدی نیز بوشهر با نرخ ۵۲,۶ واحد دچار کمترین نرخ فلاکت بوده است.

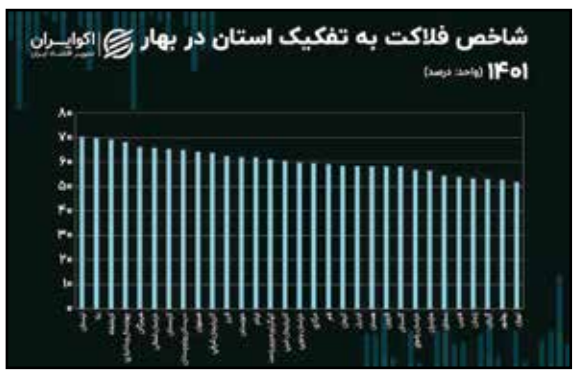

براساس گزارش‌های منتشر شده از مرکز آمار در بهار ۱۴۰۲، تهران که پایین‌ترین و لرستان که بالاترین جایگاه در جدول شاخص فلاکت را دارند، هر کدام حدود ۱,۷ درصد افزایش در نرخ فلاکت را نسبت به سال قبل تجربه کرده‌اند. به عبارت دیگر می‌توان گفت کانال نرخ فلاکت استان‌ها حدود ۱,۷ واحد به سمت بالا منتقل شده است.

خبر

رئیس کل دادگستری استان سمنان:

پرونده حادثه معدن طرزه به هیات کارشناسی حوادث کار ارجاع شد

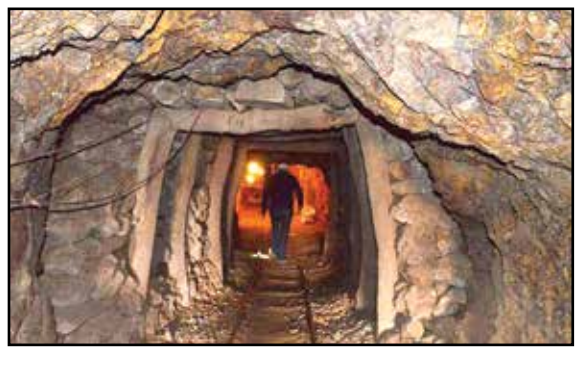

رئیس کل دادگستری استان سمنان از ارجاع پرونده حادثه معدن زغال‌سنگ طرزه دامغان به هیات کارشناسی ۳ نفره حوادث ناشی از کار خبر داد.

به گزارش ایلنا، محمدجعفر عبدالهی در رابطه با آخرین وضعیت این پرونده اظهار کرد: پس از وقوع حادثه در معدن زرمجاه منطقه طرزه در حوزه قضایی دامغان که متاسفانه منجر به جان باختن ۶ نفر از معدن کاران شده بود، دستورات قانونی به مسئولان قضایی مربوطه صادر شد.

وی افزود: مسئولان قضایی دامغان باید پیگیری قانونی مطالبات معدن کاران را در دستور کار قرار دهند.

رئیس کل دادگستری استان سمنان گفت: طبق گزارش‌های اولیه، تجمیع گاز متان در داخل تونل علت وقوع انفجار بوده است. پرونده این حادثه به هیات سه نفره اولیه کارشناسان حوادث ناشی از کار ارجاع و تأکید شده تا مقصران با سرعت و دقت شناسایی شوند و در صورت عدم رعایت نکات ایمنی، مراتب اعلام شود. عبدالهی اظهار کرد: به مسئولان قضایی دامغان دستور داده شد تا اگر کارشناسان مربوطه همچنان احتمال تجمیع گاز در آن تونل را پیش‌بینی می‌کنند، به منظور پیشگیری از وقوع حوادث احتمالی در آینده، نسبت به خروج گاز از طریق سیستم تهویه یا ادوات دیگر اقدام کنند.

وی افزود: پیکر جان‌باختگان پس از خروج معدن به پزشکی قانونی منتقل شد تا علت تامه فوت را اعلام کنند.

رئیس کل دادگستری استان سمنان به مسئولان قضایی دامغان تاکید کرد: تا شناسایی مقصران این حادثه و ادامه روند رسیدگی قانونی، مدیران و مسئولان آن معدن باید در دسترس بوده و به محض نیاز در کمترین زمان ممکن خود را به مراجع قضایی معرفی کنند.